

Zalantzak kentzeko bidea

Hiztegien lehen eginkizuna, nire uste-tan, zalantzak kentzea da. Hitz baten nondik-norakoa, edo hitz horren esangura osoa, edo hitz hori nola idazten den, edo kontzeptu bat zehazki zertzen* edo situatzen ez dakizunean, hiztegiara begiratzeko duzu, eta han jasotakoaz baliatzen zara, zalantzak uxatzeko.

Izenak berak ere —aleman hizkuntza gaizki ezagutzen dutenen ustetan— hala dioenez, hortarakoxe da Aleman Errepublikan Demokratikoko Der grosse Duden hiztegia: «Zalantza handietarako». Frantziako Le Monde arratsaldeko egunkari sonatuak ezagutzera eman duenez, zentsuraren artaziak* eta Inkisizioaren lapitz gorria pasatu dira liburu horren barnetik.

Norbaitek Estatu kolpea zer den jakin nahi balu, ez luke hor aurkituko, holakorik inoiz gertatuko ez bailitzen.* Beste norbait, hauteskunde* kontutan axolaturik, joko elektorala, edo kanpaina elektorala, edo sekretu elektorala zer diren eta nola egiten diren (holakorik dagoen lekuan, noski) jakin minez balego, jakin gose berarekin segitu beharko luke. Demokrazia burgesaren jakintzarik ez da zabaldu nahi, antza.* Oraindik ere gutiago emango da sistema kapitalistaren «urteburuko* sariaren» berririk.

Baina komunismoaren barneko munduan ere hautapen bat baino gehiago egirik du Hiztegi honek. Eman dezagun, idazlan bat egin beharrean aurkitzen dela norbait, eta Maori buruz hitz bat edo beste jarri nahi lukeela. Ba doa Hiztegiara, eta zer aurkituko? «Mao: txinatar gizon politikoa». Egia esan, zehazpen horrek ez du Mao asko askorik definitzen. Dudak kentzeko ez du askorik balio, Chiang-Kai-chek eta Chu En-Lai ere «txinatar gizon politikoa» baitira.

Maorena irakurriz, ba dakigu behintzat Mao hori ba dela, bizi dela. Baina Stalin eta stalinismoa? Stalinik ez dago Hiztegiarentzat, eta, gisa* denez, stalinismorik ere ez. Horixe bai dela desestalinizazioa seriotan hartzea!

Joera hau —ixiltze txikiratzaile,* omisiozko gezur, intolerantzia— aspaldiko ohitura da munduan. Nahikundeak* hartu nahi lirateke errealitatetat. Izena kenduz, izana desegiten dela uste izaten du zentsurak. Umekeria da hori eta ez besterik.

«Huelga»ren ordez «paro obrero» esanez, ez da grebarik* desegin, gutiago grebaren arrazoinik.

Gizonak —batez ere agintedunak, eta oraindik gehiago agintezaleak— erizpide* bat bakarraren izenean gauza guztiak epaitzeko eta neurtzeko joera beldurgarria du. Erizpide hori berdin da edo erligiozkoa, edo ideologiazkoa, edo politikazkoa, edo gustuaren arabera* izatea. Hitlerrek sei milioi judu garbitu zituen, atsegin ez zitzaizkiola eta. Koronelen Grezian, debekatu egin zen «Troiatarrak» musikal obra, doinua Theodorakisena zelako. Aspaldi bateko «Prometeo kateatua» delakoaren zenbait bertso kendu egin ziren, koronelei ez zitzaizkielako atsegin. Joan Manuel Serrat katalan kantariaren diskoak ez dira gehiago telebistaz eta irrati-entzungo, kantari honek politikazko zenbait eritzi agertu duelako. Futbol zelaiak ere presondegi bihurtu zituèn Pinochet jaunak, debekatu egin zituen Gorki, Conrad, Cortázar, J. London...

Tolerantziarik eza eta egia ezkutatu nahia, horixek dira agian* munduan hobekien hedaturiko* joerak, zeren* eta, bestek* zioenez, «los extremos no se tocan; los extremistas sí». (Joan Mari Torrealday)

Politika lehenengo?

Europa, gaurkoz, Merkatu bat da, Merkatu (ez hain) Bateratua: CEE (Europar

Ekonomiazko Komunitatea). Europaren batasuna, beraz, ezer izatekotan, ekonomiazkoa da.

Eta, hala ere, haseran, ideia izpiritual bat zen Europa. Europa Batua gurasoen asmotan, demokraziaren aberria izan nahi zuen Europak. Munduko herrien mosaikoan, kultura desberdinen plazan, Europak berezitasunik baldin badu, hori demokrazia omen da, edo izan behar luke. Gaurko hitzekin esateko, autogestiozko sozialismoa, hots,* sozialismoa eta askatasuna maila guztietan egiaztuko duen sistema.

Gaurko eguneroko Europaren bizitza ikusita, besterik pentsatu behar da. Gobernari askorentzat, ekonomiazko elkartetik at,* Europa ez da deus.* Frantziaren jokabidea aztertzea nahiko da. Antza,* Frantziarentzat (bai Pompidouren Frantziarentzat, bai Giscardenarentzat), Europa ekonomikoak du garrantzia. Europa politikoa ere egin behar dela inoiz Giscardek esan badu ere, egin besterik egin du. Espainia, dagoen bezala, Merkatu Bateratuan hartzeko, Giscard beti egon da prest.

Europaren ideia defendatzerakoan,* bi Europa daudela esan daiteke: Iparraldekoa eta Hegoaldekoa. Goikoek Europa demokratikoaren defentsa handiagoa egiten dute. Askatasunarekiko sentikortasun handiagoa dute. Libertatezaleago bezala agertzen zaizkigu. Holanda, Suedia,* Danimarka* etab. aipatu besterik ez dago. Esaizu Covisa jaunari. Gobernarien mailan hitz

IRAKURLEARI

Irakurle zintzo, urte hontan euskal komiki batzu eskaini dizkizugu. Ilusio haundiz egin dugu zure aldeko ahalegin hori.

Handik eta hemendik zenbait erantzun jaso dugu. Zurea ere eskuratu nahi genuke. Esaguzu, mesedez, zer pentsatzen duzun, gustatu ote zaizun, zer hobetu behar genukeen, zer aldatu. Zure ustez, aurrera segitu behar ahal dugu?

Zer egin behar dugu, irakurle?

ANAITASUNAKo bulegora bidal zazkiguzu, otoi, zeure erantzunak.

egiten ari naiz orain. Espainiako gertakarietarako buruz hartu duten jokabidearen aztertzeko soilak hori eta gehiago jartzen du argitan.* Europar partaidea izan gure duenari, hitzarmen* ekonomikoak bakarrik ez zaizkio eskatzen, baizik eta politikazko joko erregelak onartzea ere. Bigarren puntu hau azpimarkatzen dute ipartarrek.

Europako herriek izan duten erreakzio hontan, ekonomiari politika nagusitu zaio. Gizonari eta gizarteari buruzko eritzi batzuren* izenean eta hauk* finkatzeko asmotan atara da kalera hainbeste jende Europar zehar. Europaren gurasoen ideia ez da gesaldu.* (Joanes Lekerika)

Eskuindarren ordua?

Jende asko eta asko beldur da. Geroz eta beldurrago, gainera. Askaturik dabilzen eskuindar horien beldur.

Orma* zikintzetik hasi ziren. Mehatxuekin* segitu zuten. Eta orain, kasu askotan, ekintzetara jo dute. Gorabide bat somatzen da. Biolentzia horren aurrean ba-

besik gabe sentitzen da jendea. Ahul* eta umezurtz.

Azkenaldi hontan indarkerian dabilzen bakarrak, eskuindarrak dira. Nik dakidala, ez dute oraino inor harrapatu. Martxa hontan, segur nago, beldurraren psikosi bat sor baietz.

Jartzen dituzten letreroengatik, telefonoz egiten dituzten deiengatik, lehergai luak botatzen dituzten lekuengatik, zeren kontra dauden behar bada jakin daiteke.

Ezkutuko indar hauek ez dute politikazko kontrakarrik* onartzen. Sozialki eta politikalki gure egoera pentsatzeko esku bidea ukatu egin nahi dute. Esate baterako, «Comando de la Muerte» delako horrek Katalunian politikarietarako egindako mehatxuetan garbi agertzen da, eskuindarra ez denaz beste soluziorik pentsatzea ere galerazita dagoela.

Justiziak gaurko legedian dituen bideak erabiltzea ere ez dute onartzen. Abokatuak —politikarien defentsan ibili diren abokatuak— beldur dira. Bandrés eta Mendaza, esaterako, zemaipen* daude.

Apez eta fraide jendea ere ez dabil segur. Jainkoaren Hitzaren argitan gaurko

egoera argitzea ez dute maite. Sermoi baten ondoren, edo etxetik kanpora edo beldurrak eraginda bizi den apezik ezagutzen dugu.

Baina, nire ustez, azkenaldi hontan, beste zertxobait da bereziki jasan* ezin dutena: Informazioa. Informazioaren beldur dira nonbait. Informatzea propaganda bezala hartzen dute hauek. Zer adierazten du horrek? Informatze hutsa propaganda bilakatzen* denean, errua ez da informatzearena, egoeraren hertsikeriarena* baizik. Informatzearen kontra hola egoteak zera ere adierazten du, halegia,* gizon informatuak biren balioa duela. Ixilduz, ezkutatzuz, gordez, argitara ez eman... nahi izango lukete eskuindar horiek gizartea konpondu. Horrela, konpondu ez baina zapaldu egiten da.

Azken hilabeteotan, periodisten lana arriskutsu bihurtzen ari da. Hemen mehatxu bat, hor bonba bat, han egurraldi bat, ikararen eta indarkeriaren bidez gura luke te kazetaria ixil erazi. Eta txarrena: kazetariak babes gehiagorik ez badu, lortu egingo dute. (J. Larrinaga)

Herriarekin. Herriarentzat.

Lan Kide Aurrezkia.

LAN KIDE AURREZKIAT

CAJA LABORAL POPULAR